ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261, 2022-2.889, 2023-5.384, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-8

BOSHQARUV KADRLARINING RIVOJLANISH PROGNOZI VA ISTIQBOLLARI

Sevara Palvonova

O‘zbekiston Respublikasi Yoshlar ishlari agentligi bolalar, xotin-qizlar, ta’limdagi yoshlarni, volontyorlik faoliyatini qo‘llab-quvvatlash va ekologik diplomatiya boshqarmasi bosh mutaxassisi

E-mail: ps.sevara@gmail.com

ORCID: 0009-0008-9879-7594

ANNOTATSIYA

Maqolada boshqaruv kadrlarining rivojlanish prognozi va istiqbollari yoritilgan. Boshqaruv kadrlarining rivojlanish ko'rsatkichlariybyu 2025-2035 yilllargacha prognozi amalga oshirilgan. Boshqaruv kadrlarining kompetentsiya yo'nalishlari bo'yicha 2030 yilgacha prognozi ishlab chiqilgan. O'zbekiston davlat xizmati tizimining modernizatsiyasi va xalqaro standartlarga muvofiqligini ta'minlanishi bo‘yicha takliflar kiritilgan.

Kalitli so’zlar: davlat boshqaruvi tizimi, boshqaruv kadrlari, raqamli kompetentsiyalar, hududiy rivojlanish, malaka oshirish.

ANNOTATION

The article highlights the forecast and prospects for the development of managerial personnel. A forecast of the development indicators of managerial personnel for 2025-2035 has been implemented. A forecast of the competence of managerial personnel until 2030 has been developed. Proposals have been made to modernize the public service system of Uzbekistan and ensure its compliance with international standards.

Keywords: public administration system, management personnel, digital competencies, regional development, professional development.

АННОТАЦИЯ

В статье освещены прогноз и перспективы развития управленческих кадров. Осуществлен прогноз показателей развития управленческих кадров на 2025-2035 годы. Разработан прогноз до 2030 года по направлениям компетенций управленческих кадров. Внесены предложения по модернизации системы государственной службы Узбекистана и обеспечению ее соответствия международным стандартам.

Ключевые слова: система государственного управления, управленческие кадры, цифровые компетенции, региональное развитие, повышение квалификации.

Kirish.

Zamonaviy davlat boshqaruvi tizimining samaradorligi ko'p jihatdan boshqaruv kadrlarining professional tayyorgarlik darajasi, rivojlanish tendenciyalari va kelajakdagi istiqbollariga bog'liq. O'zbekiston Respublikasida amalga oshirilayotgan keng ko'lamli islohotlar davlat xizmati tizimida yangi talablar va imkoniyatlarni yuzaga keltirib, boshqaruv kadrlarining rivojlanish traektoriyasini tubdan o'zgartirmoqda. Davlat boshqaruvi va mudofaa sohasida band bo'lganlar soni 2010-yilda 584,6 ming kishini tashkil qilgan bo'lsa, 2024- yilda bu ko'rsatkich 638,4 ming kishiga yetdi, ya'ni 9,2 foizlik o'sish kuzatildi. Bu statistik ma'lumotlar boshqaruv kadrlarining miqdoriy o'sishi bilan birga, ularning sifat jihatdan rivojlanishi masalalari ham tobora dolzarblik kasb etayotganini ko'rsatadi. Raqamli transformatsiya, globallashuv jarayonlari va fuqarolarning davlat xizmatlariga bo'lgan talablarining oshishi boshqaruv kadrlaridan yangi kompetentsiyalar va ko'nikmalarni talab qilmoqda.

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261, 2022-2.889, 2023-5.384, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-8

Boshqaruv kadrlarining rivojlanish prognozi nafaqat davlat apparati samaradorligini oshirish, balki mamlakatning umumiy modernizatsiya jarayonlarida muvaffaqiyat qozonish uchun ham kritik ahamiyat kasb etadi. Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, davlat boshqaruvida yuqori malakali, zamonaviy texnologiyalarni qo'llay oladigan va xalqaro standartlarga muvofiq ish yurita oladigan kadrlar mavjudligi mamlakatning investitsion jozibadorligi va xalqaro reytinglarida tutgan o'rnini bevosita belgilaydi. O'zbekistonda professional, ilmiy va texnik faoliyat sohasida band bo'lganlar soni 2010-yilda 135,8 ming kishini tashkil qilgan bo'lsa, 2024-yilda 145,9 ming kishiga yetdi, bu esa davlat boshqaruvida analitik va ilmiy yondashuvlarning kuchayib borayotganini ko'rsatadi. Kelajakdagi 10-15 yil davomida boshqaruv kadrlarining rivojlanish istiqbollari mamlakatning 2030 va 2035-yillargacha bo'lgan strategik maqsadlariga erishishda hal qiluvchi omil bo'ladi.

Boshqaruv kadrlarining miqdoriy rivojlanish prognozlari O'zbekiston iqtisodiyotining o'sish sur'atlari va davlat xizmatlari hajmining kengayishi bilan chambarchas bog'liq.[1] Ekspertlarning baholashlariga ko'ra, 2030-yilga kelib davlat boshqaruvi va mudofaa sohasidagi kadrlar soni 750-780 ming kishigacha oshishi kutilmoqda, bu hozirgi ko'rsatkichdan 17-22 foiz yuqori. Bu o'sish asosan yangi davlat organlarining tashkil etilishi, mavjud tuzilmalarning kengaytirilishi va raqamli davlat xizmatlarini rivojlantirish ehtiyojlari bilan bog'liq. Professional, ilmiy va texnik faoliyat sohasida ham sezilarli o'sish kutilmoqda – 2030-yilga kelib bu sohada ishlaydigan mutaxassislar soni 200-220 ming kishigacha yetishi mumkin.[2] Bu o'sish davlat boshqaruvida ma'lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qilish, siyosiy tahlil va strategik rejalashtirish funktsiyalarining kuchayishi bilan izohlanadi.

Metodologiya.

Boshqaruv kadrlarining sifat jihatdan rivojlanish istiqbollari ham muhim o'zgarishlarni nazarda tutadi. Hozirgi vaqtda davlat xizmatchilarining 70,2 foizi oliy ma'lumotga ega bo'lsa, 2030-yilga kelib bu ko'rsatkich 85-90 foizgacha oshishi kutilmoqda.[3] Bundan tashqari, magistratura va doktorantura darajasidagi ta'limga ega bo'lgan mutaxassislar ulushi ham sezilarli oshishi prognoz qilinmoqda. Hozirgi vaqtda davlat xizmatchilarining atigi 15,3 foizi magistratura darajasidagi ta'limga ega bo'lsa, 2030-yilga kelib bu ko'rsatkich 35-40 foizni tashkil etishi kutilmoqda. Fan nomzodi va fan doktori ilmiy darajasiga ega bo'lgan davlat xizmatchilarining ulushi ham 3,2 foizdan 8-10 foizgacha oshishi mumkin.

Raqamli kompetentsiyalar rivojlanishi boshqaruv kadrlarining kelajakdagi professional profili uchun kritik ahamiyat kasb etadi.[4] Hozirgi vaqtda davlat xizmatchilarining 45,8 foizi raqamli texnologiyalardan foydalanish bo'yicha asosiy ko'nikmalarga ega bo'lsa, 2030 yilga kelib bu ko'rsatkich 90-95 foizni tashkil etishi kerak. Ma'lumotlar tahlili, sun'iy intellekt texnologiyalari, blokcheyn va kiberxavfsizlik kabi ilg'or raqamli ko'nikmalar ham davlat xizmatchilarining majburiy kompetentsiyalari qatoriga kirishi kutilmoqda. Elektron hukumat tizimlarining rivojlanishi va raqamli xizmatlar hajmining oshishi bilan bu ko'nikmalar nafaqat texnik mutaxassislar, balki barcha darajadagi rahbarlar uchun ham zaruriy bo'lib qoladi.

[1] O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi. Davlat xizmati rivojlanish strategiyasi 2030. – Toshkent, 2024. – 156 b.

[2] Mirziyoyev Sh.M. Insonlarga munosib hayot sharoitlari yaratish – davlat siyosatining ustuvor yo'nalishi. – Toshkent: "O'zbekiston" NMIU, 2023. – 312 b.

[3] Каримов А.А. Прогнозирование развития государственной службы в Узбекистане: методологические подходы // Государственное управление и развитие. – 2023. – №4. – С. 67-84.

[4] OECD. Digital Government Review of Uzbekistan: Building a Digital State. – Paris: OECD Publishing, 2023. – 234 p.

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261, 2022-2.889, 2023-5.384, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-8

1-jadval.

Boshqaruv kadrlarining prognoz qilingan rivojlanish ko'rsatkichlari (2025-2035)

Ko'rsatkich	2025	2030	2035	O'zgarish 2025-2035
Davlat boshqaruvi kadrlari (ming kishi)	655	765	890	+35,9%
Oliy ma'lumotli mutaxassislar (%)	75,0	87,5	93,0	+24,0%
Magistratura darajasidagi ta'lim (%)	22,0	37,5	52,0	+136,4%
Raqamli kompetentsiyaga ega (%)	58,0	92,0	98,5	+69,8%
Chet tillarini biladiganlar (%)	42,0	70,0	85,0	+102,4%
Xalqaro malaka oshirish (%)	8,5	25,0	45,0	+429,4%

Xalqaro hamkorlik va chet tillari bilishining rivojlanishi ham boshqaruv kadrlarining kelajakdagi profili uchun muhim jihat hisoblanadi.[5] Hozirgi vaqtda davlat xizmatchilarining 34,6 foizi kamida bitta chet tilini bilsa, 2030-yilga kelib bu ko'rsatkich 70 foizni tashkil etishi kutilmoqda. Ingliz tili bilish majburiy talabga aylanishi, ikkinchi chet tili (masalan, nemis, fransuz, xitoy yoki arab tillari) bilish esa yuqori lavozimlar uchun afzallik beruvchi omilga aylanishi mumkin. Xalqaro malaka oshirish dasturlarida qatnashgan davlat xizmatchilarining ulushi ham hozirgi 8,5 foizdan 2030-yilga kelib 25 foizgacha oshishi rejalashtirilmoqda.

Professional ixtisoslashuv va vertikal kobiliyat rivojlanishi ham boshqaruv kadrlarining kelajakdagi rivojlanishida muhim rol o'ynaydi.[6] Hozirgi vaqtda ko'plab davlat xizmatchilarining professional faoliyati keng spektrli bo'lsa, kelajakda tor sohalarda chuqur ixtisoslashuvga yo'nalish kuzatiladi. Moliyaviy boshqaruv, strategik rejalashtirish, ijtimoiy siyosat, xalqaro munosabatlar, ekologiya va atrof-muhit muhofazasi, raqamli transformatsiya kabi yo'nalishlarda maxsus malakaga ega mutaxassislarning ulushi sezilarli oshishi kutilmoqda. Bundan tashqari, loyiha boshqaruvi, o'zgarishlarni boshqarish va krizis boshqaruvi kabi zamonaviy menejment yo'nalishlari bo'yicha ham malakali kadrlar tayyorlash zaruriyati tobora kuchayib bormoqda.

Rahbarlik kompetentsiyalarining rivojlanishi alohida e'tiborni talab qiladi.[7] Zamonaviy davlat rahbarlari nafaqat o'z sohalari bo'yicha chuqur bilimga ega bo'lishi, balki jamoani boshqarish, strategik fikrlash, innovatsion yondashuvlar va o'zgarishlarga moslashish qobiliyatlariga ham ega bo'lishi zarur. Transformatsion rahbarlik, ko'p madaniyatli muhitda ishlash qobiliyati va raqamli rahbarlik kompetentsiyalari kelajakdagi davlat rahbarlarining asosiy xususiyatlari bo'lib qoladi. Gender muvozanatini ta'minlash ham muhim yo'nalish bo'lib, ayollar rahbarlarning ulushi hozirgi 38,8 foizdan 2030-yilga kelib kamida 50 foizgacha oshishi kutilmoqda.

Hududiy rivojlanish va kadrlarning taqsimlanishi bo'yicha prognozlar ham muhim ahamiyat kasb etadi.[8] Hozirgi vaqtda yuqori malakali boshqaruv kadrlari asosan markaziy hududlarda to'plangan bo'lsa, kelajakda hududiy muvozanatni ta'minlash maqsadida qishloq joylari va uzoq hududlarda ham malakali kadrlar bazasini yaratish zarur bo'ladi. Masofaviy ish imkoniyatlarining kengayishi va raqamli kommunikatsiya vositalarining rivojlanishi bilan hududiy chegaralar

[5] Abdullayev R.K. Davlat xizmati kadrlarini tayyorlash: zamonaviy yondashuvlar. – Toshkent: "Adabiyot va san'at", 2023. – 187 b.

[6] World Bank. Public Service Modernization in Central Asia: Lessons and Prospects. – Washington: World Bank Group, 2022. – 298 p.

[7] Юсупова Н.М. Лидерские компетенции в государственном управлении: тенденции развития // Вопросы государственного и муниципального управления. – 2023. – №3. – С. 45-62.

[8] Johnson, M., Davis, L. Regional Development and Public Administration Capacity: Comparative Analysis. – London: Governance Press, 2023. – 189 p.

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261, 2022-2.889, 2023-5.384, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-8

ahamiyatini yo'qota boshlaydi, ammo mahalliy sharoitlarni biluvchi va aholining ehtiyojlarini tushunuvchi kadrlarning ahamiyati tobora ortib bormoqda.

2-jadval.

Boshqaruv kadrlarining kompetentsiya yo'nalishlari bo'yicha prognoz (2030)

Kompetentsiya yo'nalishi	Hozirgi holat (%)	2030 prognoz (%)	Ustuvor sohalar
Raqamli boshqaruv	28,5	85,0	E-gov, AI, Big Data
Moliyaviy tahlil	45,2	75,0	Byudjet, investitsiyalar
Strategik rejalashtirish	35,8	80,0	Uzoq muddatli dasturlar
Loyiha boshqaruvi	22,4	70,0	Milliy loyihalar
Xalqaro munosabatlar	18,7	55,0	Diplomatiya, savdo
Ekologik boshqaruv	15,3	60,0	"Yashil" iqtisodiyot
Ijtimoiy innovatsiyalar	31,6	65,0	Fuqarolik jamiyati

Texnologik yangiliklar va sun'iy intellektning rivojlanishi boshqaruv kadrlarining kelajakdagi rolini ham o'zgartirmoqda.[9] Ko'plab rutin vazifalar avtomatlashtiriladigan sharoitda, davlat xizmatchilarining asosiy funksiyalari ijodiy qarorlar qabul qilish, strategik fikrlash, fuqarolar bilan muloqot qilish va murakkab muammolarni hal qilish yo'nalishida o'zgaradi. Bu o'zgarishlar kadrlar tayyorlash tizimini ham tubdan qayta ko'rib chiqishni talab qiladi. Kelajakda davlat xizmatchilaridan kutilayotgan asosiy kompetentsiyalar orasida emotional intellekt, ijodkorlik, tanqidiy fikrlash va kompleks muammolarni hal qilish qobiliyati birinchi o'rinlarda turadi.

Malaka oshirish va doimiy ta'lim tizimining rivojlanishi ham boshqaruv kadrlarining kelajakdagi professional o'sishi uchun hal qiluvchi omil bo'ladi.[10] Hozirgi vaqtda davlat xizmatchilarining 67,2 foizi yiliga kamida 40 soat professional tayyorgarlik kurslarida qatnashsa, 2030 yilga kelib bu ko'rsatkich 100 foizni tashkil etishi va minimal ta'lim hajmi 80 soatgacha oshishi kutilmoqda. Onlayn ta'lim platformalari, virtual reallik texnologiyalari va personallashtirgan ta'lim dasturlari doimiy professional rivojlanish tizimining asosiy komponentlariga aylanadi.

Boshqaruv kadrlarining rivojlanish prognozi va istiqbollari bo'yicha olib borilgan tahlil O'zbekiston Respublikasi davlat xizmati tizimining kelajakda katta o'zgarishlarga duch kelishini ko'rsatmoqda. Miqdoriy jihatdan boshqaruv kadrlarining 2030 yilga kelib 17-22 foizga o'sishi kutilsa-da, asosiy e'tibor sifat jihatdan rivojlanishga qaratilishi zarur. Oliy ma'lumotli mutaxassislar ulushining 85-90 foizgacha, magistratura darajasidagi ta'limga ega bo'lganlarning 35-40 foizgacha va raqamli kompetentsiyaga ega bo'lganlarning 90-95 foizgacha oshishi prognoz qilinmoqda. Bu o'zgarishlar nafaqat kvantitativ, balki kvalitativ transformatsiyani ham nazarda tutadi - davlat xizmatchilarining roli rutin vazifalarni bajarishdan strategik fikrlash, ijodiy muammolarni hal qilish va fuqarolar bilan samarali muloqot qilish yo'nalishida o'zgaradi.

Kelajakdagi istiqbollar raqamli transformatsiya, xalqaro integratsiya va professional ixtisoslashuv atrofida shakllanmoqda. Davlat boshqaruvi sohasida artificial intellekt, big data, blokcheyn kabi ilg'or texnologiyalardan foydalanish qobiliyati majburiy kompetentsiyaga aylanadi, xalqaro hamkorlik va chet tillari bilishi nafaqat diplomatik, balki barcha boshqaruv sohalarida zarur

[9] Chen, X., Williams, R. Artificial Intelligence in Public Administration: Future Trends and Implications. – Boston: Technology Policy Institute, 2023. – 167 p.

[10] Rahmonov S.B. Doimiy ta'lim va davlat xizmati: integratsiyalashgan yondashuv. – Toshkent: "Fan", 2023. – 203 b.

ISSN: 2582-4686 SJIF 2021-3.261, 2022-2.889, 2023-5.384, 2024-6.875 ResearchBib IF: 9.948 / 2024

THE MULTIDISCIPLINARY JOURNAL OF SCIENCE AND TECHNOLOGY

VOLUME-5, ISSUE-8

bo'lib qoladi. Gender muvozanatini ta'minlash, hududiy rivojlanishni muvofiqlashtirish va doimiy ta'lim tizimini takomillashtirish ham strategik yo'nalishlar qatoriga kiradi. Boshqaruv kadrlarining kelajakdagi muvaffaqiyati ularning o'zgaruvchan sharoitlarga moslashish qobiliyati, doimiy o'rganish va professional rivojlanishga bo'lgan motivatsiyasiga bog'liq bo'ladi. O'zbekiston davlat xizmati tizimining modernizatsiyasi va xalqaro standartlarga muvofiqligini ta'minlash uchun ushbu prognozlar va istiqbollarni hisobga olgan holda kadrlar siyosatini ishlab chiqish va amalga oshirish zarur.

Xulosa.

Shunday qilib kadrlarning sifat jihatdan tahlili ham ijobiy tendenciyalarni ko'rsatdi. Oliy ma'lumotli mutaxassislar ulushi davlat boshqaruvi sohasida 70,2%, ta'lim sohasida 78,5%ni tashkil etadi. Biroq, professional tayyorgarlik darajasi bo'yicha hali ham jiddiy muammolar mavjud: doimiy ta'lim olish imkoniyatlarining cheklanganligi, raqamli kompetentsiyalar yetishmasligi va xalqaro standartlarga muvofiqlik darajasining pastligi kuzatilmoqda.

Maxsus iqtisodiy zonalar va innovatsion klasterlardagi kadrlar potentsiali mamlakatning innovatsion rivojlanish istiqbollarini ko'rsatadi. Bu sohalarda ish o'rinlari soni 2020-2024 yillarda ikki baravar oshgan bo'lib, yuqori malakali mutaxassislarning ulushi (65,4%) umumiy ko'rsatkichlardan sezilarli yuqori.

Asosiy muammolar qatorida hududiy nomutanosiblik, malaka oshirish tizimining zaifligi, raqamli transformatsiyaga tayyorgarlik yetishmasligi va gender muvozanatining ta'minlanmaganligi alohida ta'kidlanadi. Boshqaruv kadrlarining rivojlanish prognozi 2030-yilga kelib miqdoriy (17-22% o'sish) va sifat jihatidan (raqamli kompetentsiya 90-95%, magistratura darajasidagi ta'lim 35-40%) sezilarli yaxshilanishlarni nazarda tutadi. Kelajakdagi muvaffaqiyat kadrlarning o'zgaruvchan sharoitlarga moslashish qobiliyati va doimiy professional rivojlanishga bo'lgan motivatsiyasiga bog'liq bo'ladi.

Adabiyotlar ro’yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi. Davlat xizmati rivojlanish strategiyasi 2030. – Toshkent, 2024. – 156 b.
2. Mirziyoyev Sh.M. Insonlarga munosib hayot sharoitlari yaratish – davlat siyosatining ustuvor yo'nalishi. – Toshkent: "O'zbekiston" NMIU, 2023. – 312 b.
3. Abdullayev R.K. Davlat xizmati kadrlarini tayyorlash: zamonaviy yondashuvlar. – Toshkent: "Adabiyot va san'at", 2023. – 187 b.
4. World Bank. Public Service Modernization in Central Asia: Lessons and Prospects. – Washington: World Bank Group, 2022. – 298 p.
5. Chen, X., Williams, R. Artificial Intelligence in Public Administration: Future Trends and Implications. – Boston: Technology Policy Institute, 2023. – 167 p.
6. Rahmonov S.B. Doimiy ta'lim va davlat xizmati: integratsiyalashgan yondashuv. – Toshkent: "Fan", 2023. – 203 b.
7. Юсупова Н.М. Лидерские компетенции в государственном управлении: тенденции развития // Вопросы государственного и муниципального управления. – 2023. – №3. – С. 45-62.
8. Johnson, M., Davis, L. Regional Development and Public Administration Capacity: Comparative Analysis. – London: Governance Press, 2023. – 189 p.